

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΘΡΑΚΗΣ (¹)

Α' Σαμακοβίου Ἀν. Θράκης

(Κατ' ἀφήγησιν Φιουχίδη χιόστη, λυρατζή καὶ τραγουδιάνου τοῦ Σαμακοβίου).

Ἐμεῖς στὰ σπίτια μας εἶχαμε διάφορα χρειάζουmena σάγκαρα, εἶχαμε μεσάντριγες, ὀτζάκια, κότσους (²), χαλιά, παραγώνια, δίφτους, πλαστοργιές, τσερέπτες γιὰ βλασκόπητες, βλασκίτικο ἀλέβρι, γιὰ κατσαμάκι καὶ γιὰ μπλίκια, γιαομὰ στὶς κουπάνες, κουμάργια. Εἶχαμε τίνες, μετάρια κάδια, βοῦτες (³).

Εἶχαμε διάφορα φρούτα: μουντροῦνες, τσεράπια, τζαρτζαλοῦδες, σοῦρβα, μούσπουλα, βαρύξυλα, ἀβράμυλα, λεφτόκαρα, ἀκράνια, τροῦκα, ζιμλάκια, ἀπροῦνες, νικοθόλου, ἀβάτσιν, χαμοκέρασα, πλανίτσες κ.λ.π. Εἶχαμε στὰ φύλια διάφορα: παμίτια, παφλαγόνες, ντερνάκαρα, μαυρομμάτες, κατσιβέλες, τσουμπιανές, ἀρίθωγα, γύφτικα, τσεπρά, γανίτικα, κόκκινα διάφορα.

Εἶχαμε ξύλα διάφορα: Ὀδρενιό, δξύα, μέλαντρο, ὀστριά, σμέλιο, λέφκο, σώλιθρο, λεφτοκαριές γιὰ βεργιά, γιὰ κουντουρέδια.

Κάναμε λεισιές καὶ τσακιούσαμε τὶς βλάσκες, χόρτα, λογιῶ λογιῶ γιὰ σαλάτες τὸ πιὸ πολὺ. Ζωχές, ἀραδίκια, ἀγερανίους, σβρυγές, λόμποτη, τσουκνίδα, μάλαθρο, σέρκουλα, βροῦσλα ἀπὸ τὶς βρουσλιές, σαμάρδαλα κιᾶλλα.

Εἶχαμε χόρτα γιὰ τὰ ζῶα: **μαχερίτη, μπουρλίκια, σαρπάκο, φανές, λόβια, τσωβελούκ. Σπέραμε** καὶ διάφορα: **λινάρι** ποὺ ἔβγαζε τὸ ληνό-**ξύλο** τὸ **κροκκίδι**, τὸ **σκοπλούτι**.

Κάναμε καὶ **τσουτσούδες ράμμα**. Σὲ μᾶς παίρνασι καὶ μαλλιά καὶ ἐφαίνασι, **γκρίζο, καρτσούνια, λαπτσίγια, τερλίγια, κάρτσες ἀμπαδένιες**, μὲ τὶς **κουντοῦρες** μὲ τὰ **γεμενιά**.

Οἱ γυναῖκες φορούσασι ἄλλες **τσεμπέργια**, ἄλλες **καλεμκεριά**, ἄλλες **γιασμαδες**. Οἱ δὲ ἄνθρωποι ἄλλοι **τσανσίγια, πανωβράκι, σαλταμάρες, ἀντερὰ κ ἄ.**

Εἶχαμε καὶ **ρετζιπέρους**, ποὺ τὶς λέγανε **ζιβόλια**, δηλαδὴ γεωργοί, ποὺ ἦδασι καὶ καλοὶ σπιτονοικοκυραῖοι, ποὺ εἶχασι τὰ ζεύγη δους, τὰμάξια δους. Σηκωνόταν τὸ πρῶι, ἐπαίρνασι τὰ **σεγκέρια**, ἐζεύασι τὸ **τροχούλη**, **ἔβαζαν ἀπάν ἀλέτρι**, τὴ **δράλα**, τὸ **λιναρίσιο δισάκκι**, ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος

1) Τὰ περισσότερα τῶν τραγουδιῶν τῆς συλλογῆς αὐτῆς τραγουδοῦνται μὲ φωνὴ καὶ μέλος, ἀλλὰ εἶναι ἀδύνατος ἡ καταγραφὴ τοῦ μέλους καὶ ἡ δημοσίευσή του, ποὺ τόσο πολὺ στοιχίζει. Ἀν εὕρεθῇ ὁ πατριώτης τῆς Θράκης, ποὺ θὰ μᾶς βοηθήσῃ εἰς τὸ ἔργον μας, ἡμπορεῖ ἀκόμη νὰ γίνῃ ἡ συλλεκτικὴ αὐτὴ ἐργασία καὶ νὰ δημοσιευθῇ εἰς τὸ Ἀρχεῖον.

2) **κότσος**=γωνιά.

3) Ἐργαλεῖα τρυγητοῦ.

τοῦ δισακκιοῦ τὸ **σπόρο**, ἀπ' τὸ ἄλλο τὴν **πήτητα**, τὸ **νί**, τὴν **τσερέσνα**, τὸ **ζγόλερο** καὶ πάγει νὰ κάμνει.

Καὶ **ἐσπέρνασι** λογιῆς λογιῶ γενήματα: **σιτάρι, βλάσκι, σίκαλη, κριθάρι, βρώμη, ρόβες, φακή, φασούλια** διάφορα. Τὸ χειμῶνα τὰ εἶχασιν ὅλα ἔτοιμα: Τὸ σιταρίσιο τάλειυρι τὸ ἐκάνασε **ψιρούκι**. Τὸ βαλανίσιο κάνασιν **κατσαμάκι**. Εἶχασιν διάφορα ἐργαλεῖα ὥραϊα στὰ σπίτια δους. Ἔχνε **τρεπτοιᾶς** γιὰ τάλωνια, **σερτίδες, γιάμπες, δρουκάνια, δουκάνια, κούτσι-κες, ζέβλες, δξάγκιες, διακόξυλα**. Αὐτοὶ οἱ ζευγολάτες ὀνομάζονται ἀπὸ τὰ κοπέλια τους καὶ τὰ κορίτσια τους ἀφέντηδες. Μέρα νύχτα δουλειά, πὶὸ πολὺ στὰ καρβούνια, πάντα χρεωμένοι οἱ φουκαράδες στοὺς ἐμπόρους πάλι φτωχοί.

Στοὺς ποταμοὺς ἔχουμε λογιῆς λογιῶ ψάρια: **πέστρουβες, ἀσπρόψαρα, σαζάνια, σαράγια, σκλίθρες, τσαγανούς, καραβίδες, σάκους, νεροφίδες** κλπ. Εἶχαμε καὶ διάφορα **μανιτάρια, ψωμομανίταρα, βολίτσες, λαβαδί-τους, ἀγκάνιτους** καὶ **σκουρτσουλιῶτες**.

1. Το Ρηγόπουλο

- Ἔνα ἔμορφο ρηγόπουλο, ἔνα ἄξιο παλλικάρι,
 μιὰ κόρην ἔμορφη ἀγαπᾷ καὶ ἡ κόρη δὲν τὸ θέλει
 καὶ ξόδευε στὴν πόρταν τῆς ἐννιά πύργους λογάρι.
 Τοὺς ἔξη πύργους μάλαμα, τοὺς τρεῖς μαργαριτάρι.
 5 Στὰ μάτια δὲν τὴν κύτταζε, στὰ μάτια δὲν τὴν εἶδε,
 μιὰ Κυριακὴ, μιὰ Λαμπρινή, μιὰ ἐπίσημο ἡμέρα,
 ἄλλαξε καὶ στολίστηκε στὴν ἐκκλησιὰ παγαίνει,
 Τοῦ νεοῦ καρδιά συχνοχτυπᾷ, τὴν κόρη συντυχαίνει.
 —«Κόρη μ', ἐγὼ σὲ ἀγαπῶ καὶ θέλω νὰ σὲ πάρω».
 10 Ἢ ἡ κόρη ἀπολογήθηκε καὶ τότε συντυχαίνει:
 —«Μὰ τὴ γῆ αὐτὴ ποὺ περπατῶ, τὴν ἐκκλησιὰ ποὺ μπαίνω,
 μὰ τὸ σταυρὸ ποὺ προσκυνῶ, ἐσένα δὲ σὲ παίρνω».
 Εὐθὺς ὀπίσω γύρισε στὸ σπίτιν τους νὰ πάγει
 Τὸ δρόμο ὅπου πήγαινε, τὴ στράτα, ποὺ περπάτει,
 15 δυὸ μάγισσες ἀντάμωσε, μάννα καὶ θεγατέρα,
 ἡ μάννα ἦταν πέρδικα, ἡ κόρη περιστέρα.
 Ἡ μάννα τῆς ἀπολογήθηκε στὴν κόρη τῆς καὶ λέει:
 —Βλέπεις, κόρη μ', αὐτὸ τὸ νιό, πῶς πάγει θλιβομένος:
 μιὰ κόρη ἔμορφη ἀγαπᾷ, καὶ ἡ κόρη δὲν τὸν θέλει,
 20 μόνο ἄς τὴ μχεψουμε, αὐτὸ τὸ νιό νὰ πάρει.
 Τὴ μχεψαν ὥς τὸ πρωί, κιὰπ' τὸ πρωὶ ὥς τὸ βράδυ.

- Σύρε, ξενέμ, στο σπίτι σας, πάνε στην κάμαρή σου,
καί άναψε τὸ καντήλι σου καί βάλε λίγο λάδι
κι' άφησ' τήν πόρτα σ' άνοιχτή, νάρθῃ κι' αὐτὴ τὸ θράδυ,
25 —Ποιὸς εἶδε άμάξι στοῖ γιάλο, καράδι στοῖ λιθάδι,
ποιὸς εἶδε κέρη έμορφη νύχτα μὲ τὸ φεγγάρι ;

2. Ἡ καλογριά

- Καλογριά τραγούδησε έψές βραδὺ στὴν κλίνη,
καί μάρανε έννιά χωργιά καί δεκαπέντε κάστρα
καί μάρανε τὸν Κωνσταντὴ άπάψηλά ποῦ κάδαν.
—Βρέ ποιὰ ναι αὐτὴ, ποῦ τραγουδεῖ, γυναῖκα νά τήν πάρω ;
5 —Καλόγρη σάν τάκουσε, θαριά τήν κακοφάνη,
τὸ ράσο της πετροβολά καί τὸ σταυρό της λέγει :
—Σύρε ρασέ μ', στὴν έκκλησιά, σταυρέ μ' στοῖ άγιῶ Βῆμα
καί σεῖς κερπολογάκια μου, εἰς τοῦ Χριστοῦ τὸ μνημα,
τί γῶ τώρα θά παντρευθῶ, τὸν Κωνσταντὴ θά πάρω.
10 —Κι' οἱ Κωνσταντῆς μετάνοισε καλογριά νά πάρει.
—Θέλω νά τὸν καταρασθῶ καί παλὶ τὸν λυποῦμαι.
Δέκα μαχαίρια νά βρεθῶν, νά κάτσουν στὴν καρδιά του,
κι' οἱ γιατροί Τούρκοι, Ρωμιοί, οἱ νά μαζευτοῦνε
καί γῶ διαβάτης νά γενῶ πὲ κεῖ γιὰ νά περάσω.
15 —Καλημερνῶ σας, κύρ γιατροί, καλῶς τὰ πολεμάτε,
κι' αν κόβουν τὰ νιστέρια σας, κόβετε, μὴ λυπᾶστε,
καί γῶ ψιλὸ πανὶ φαίνω, σαρανταπέντε πῆχες,
τίς δέκα βάζω γιὰ ξαντό, τίς δεκαχτὼ φυτίλια,
καί τάλλα τὰ έπόλοιπα νά δένουν τοὺς γι' αράδες.
20 —Μώρ' άνομη, μώρ' άπιστη τῆς Έδρέσσας θεγατέρα,
αν ἤθελες γιὰ νά κριθεῖς, κρίση γιὰ νά μὲ κάνεις,
κριτὴ δέν εἶχε νά μὲ πᾶς, κριτὴ γιὰ νά μὲ κρίνεις,
μόνε μὲ καταράστηκες, δίκια νά μὲ παιδεύεις...

3. Γιάννης ὁ ξενιτεμένος

- Μαῦρα μου χελιδόνια κι' οἰλόασπρα πουλιά,
ποῦ ἔταν περνᾶτε άπό τὴν Ἀραβία,
φέρτε με καλαμάρι, φέρτε με καί χαρτιά,
νά γράψω στὰ φτερά σας καί στὰ φτερούχια σας
5 —Δυὸ λόγια, δυὸ μαντάτα, τρίγια μηνύματα,
νά πᾶτε τὴν καλή μου καί τὴ γυναῖκα μου,
νά μὲ τὴν χαρετᾶτε γιὰ νά παντρεύεται,
τί ἐγὼ ἐδῶ ποῦ ἦρτα καί γῶ παντρεύτηκα,

- 10 πῆρα γυναῖκα χήρα κ' ἔνε καὶ μάγισσα,
μαγεύει τῇ θάλασσα καὶ δὲν κυματεῖ,
μαγεύει τὰ καράβια καὶ δὲν περπατοῦν,
καὶ μάγεψε καὶ μένα καὶ δὲν μπορῶ νάρθῶ.
Σὺν τ' αἰκουσε ἡ καλή του καὶ ἡ γυναῖκα του,
μαῦρα ροῦχα ἔβαλε γένκε καλογραιά,
15 μπῆκε μέσ' τὸ καράβι, ἔγῃκε στὴν Ἀρμενιά.
Ρωτᾷ τοῦ Γιάννη τὰ σπίτια, τοῦ Γιάννη τὰ τσαρσιά.
— Ὁ Γιάννης πάει στὴν Πόλη, ἔνε πραγματευτής,
πάγει γιὰ νὰ ψωνίσει τῆς μέδας τὸ βλατί.
— Νὰ μὲ τὸν χειρετᾶτε, ἔταν ἔρχεται,
20 ἦρτε μιὰ Καλογριούδα, μιὰ κοντοχάμαδη,
κοντολοδαχτυλοῦσα καὶ ποτηρόχειλη.

χαμαδῇ=χαμηλῇ

4. Ὁ Γιαννάκης (')

- Ἀλήθεια, μάννα μ', ἀπογνέεις με, κι ἀλήθεια προβοδᾷς με;
Μὲ τὰ πουλιά θέ νὰ διαβῶ, καὶ μὲ τὰ χελιδόνια,
καὶ τὰ πουλιά θέ νὰ ἄρτουνε καὶ γὼ πιά δὲ θὰ νάρτω,
ἄχ καὶ σὺ μάννα μ', θὰ τὰ ρωτᾷς, καὶ θὰ τὰ βαριοξετάζεις.
5 — Πουλιά μου τῆς Ἀνατολῆς κι ἀχιδόνια μου τῆς Δύσης,
ἔδω ἀψηλὰ ποὺ τρέχετε, κι ἀπ' ἀψηλὰ πετᾶτε,
μὴν εἴδατε, μὴν κούσατε, τὸ γιό μου τὸ Γιαννάκη;
Κι αὐτὰ ἐπὶ λεγγήθηκαν καὶ τήνε συντυχαίνουν.
— Ἐφ' ἑς ὅρα δὲ τὸν εἶδαμε σὲ πράσινα λιβάδια,
10 μαῦρα πουλιά τὸν τρώγανε κι ἄσπρα τὸν τριγυρίζουν,
κ' ἔνα πουλί καλὸ πουλί πὸ μακρὰ κυττάζει,
κι ἄλλο πουλί τὸ ἐρωτᾷ καὶ τὸ βαρυξετάζει.
— Δὲν τρῶς, πουλί μ' μαυτὲ τὸν νιό, μαυτὲ τὸ παλλικάρι;
— Δὲν τρώγω γὼ μαυτὲ τὸν νιό μαυτὲ τὸ παλλικάρι.
15 Τὴν ξαίρω καὶ τὴ μάννα του, ξαίρω καὶ τὸ μπαμπά του,
μὴν τύχει καὶ μὲ λάχουνε, μὴν τύχει καὶ μὲ ἰσοῦνε
μὴν τύχει μὲ ρωτήξουνε

1) Τὸ τραγούδι ἀτελές.

5. Ὁ Μαβιανὸς

Τρεῖς ἄρχοντες ἐκάρθουνταν σὲν ἄργυρὸ τραπέζι.
Ἐνας παινέθη τ' ἄσπραδου κι ἄλλος μὲ τὰ φλουργιάδου,

- παινέθηκε κιό Μαβιανός ποῦχ' ἔμορφη γυναίκα,
καὶ ἄλλος ἐπηλογήθηκε πὲ τ' ἄλλο τὸ τραπέζι:
- 5 — «Καλὴ τοῦ Μαβιανοῦ καλὴ, τοῦ Μαβιανοῦ γυναίκα,
νὰ μὴ δανείζει τὸ φιλὶ τοὺς ξένους, τοὺς διαβάτες.»
Κιό Μαβιανὸς σὰν τᾶκουσε βαργιὰ τὸν κακοφάνη,
καὶ τὸ σχαντσέρι ἄρπαξε, κομμάτια τήνε κάνει,
μέσ' τὸν τουρβὰ τήν ἔβαλε στὸ μῦλο τήνε πάγει,
10 θρίσκει τὸ μῦλο ἀχάραγο καὶ τὸ νερὸ κομένο,
πάγει καὶ φράζει τὸ νερὸ χαράζει καὶ τὸ μῦλο.
— Νὰ μῦλε μου, καὶ λέσε τὰ τῆς κούρδας τὰ κομμάτια,
νὰ θγάλεις ἄλεῦρι κόκκινο καὶ πᾶσπαλη-τιγκάτη
καὶ τᾶποχαρῖδια τοῦ σὰν νικουργιουλὶ μετὰξι.

6. Οἱ τρεῖς ἄρχοντες

- Τρεῖς ἄρχοντες ἐκάθονταν σὲν' ἀργυρὸ τραπέζι,
ὁ ἕνας παινέθη τᾶσπρα δου κιό ἄλλος τὰ φλουργιὰ δου,
ὁ τρίτος ἐπαينέθηκε ποῦχ' ἔμορφη γυναίκα:
Καὶ τὸν ἐβαρυσίξανε τριγῶ χρόνῳ χαράτσι.
- 5 Πούλησε μύλους δώδεκα ἀπὸ τοὺς μολωνάδες,
πάλι δὲν ἐτέλειωσε τριγῶ χρόνῳ χαράτσι.
Πούλησε ἀμπέλι' ἀτρύγητα ἀπὸ τοὺς τρυγητάδες,
ἀκόμα δὲν ἐτέλειωσε τριγῶ χρόνῳ χαράτσι.
Πούλησε χωράφι' ἀθήριστα ἀπὸ τοὺς θεριστάδες,
10 ἀκόμα δὲν ἐτέλειωσε τριγῶ χρόνῳ χαράτσι.
Παίρνει ὁ κοντὸς τὴν ἔμορφη πάγει νὰ τὴν πουλήσει.
Τὸν δρόμο ἐπὶ πᾶγαινε, τὴ στράτα τοῦ περπάτει,
Γιαννίτσαρος τὸν ντάμωσε μέσα στὸ σταυροδρόμι.
— Ποῦ πᾶς κοντέ μ' τὴν ἔμορφη; — Πάγω νὰ τὴν πουλήσω.
- 15 — Πές μου τένε τὸ ξόδι δῆς καὶ γὼ νὰ τὴν γοράσω.
— Τὸνα τὸ χεῖλι χίλια ἔχ' καὶ τᾶλλο δυὸ χιλιάδες,
καὶ τὸ λεγνόν της τὸ κορμὶ ἀμέτρητο λογάρι.

Λεγνόν=λεπτό

7. Ὁ Μανωλάκης

- Μπρὲ Μανώλη Μανωλάκη, — Μέσ τὸν Γκιουλ μπαχσὲ τὴν εἶδα
μπρὲ καλὸ παιδί. καὶ τὴν ἄρεσα.
Τὶ καλὴ γυναίκα πῶχεις — Πές με, πές με τί φοροῦσε,
κιδμορφο παιδί. νὰ σοῦ μπιστευτῶ.
- 5 — Ποῦ τὴν εἶδες, ποῦ τὴν ἄκοες 10 — Νικουργιουλὴ σὰλθάρι φόργιε
καὶ τὴν ἄρεσες: κιᾶσπρο λιμπαντὲ

- καὶ γκερντάνι στὸ λαϊμόδις καὶ τὴν ἐκλαψε :
- κεῖνο μεῖκαψε. — Σήκω πάπια μ', σήκω χήνα μ',
- Κι ὁ Μανώλης μεθυμένος σήκω κι ἄλλαξε,
- 15 πάει τὴν ἔσφαξε. 20 τὰ χρυσὰ σου ροῦχα βάλε
- Τὸ ταχὺ ταχὺ σηκώθη καὶ συργιάνισε.

8. Ἡ Βλάχα

- Ἀφίνω γειὰ στοὺς φίλους μου τὰ πεντακόσια γίδια.
- καὶ γειὰ τοὺς ἀδερφούς μου 10 — Λύκος νὰ φάει τὰ πρόβατα
- καὶ γὼ πάγω στὰ Γιάννενα. καὶ ἡ ἄλεπού τὰ γίδια
- Πάγω καὶ γὼ στὰ Γιάννενα καὶ μιὰ μεγάλη ἄρρωσταιά,
- 5 στοῦ Μπέγιου γλου τὸ χάνι, νὰ εὕρει τὸν τσαμπάνο,
- πῶναι ἡ βλάχα ἡ κυρά, νὰ μείνει ἡ βλάχα μοναχιά,
- ἡ βλάχα ἡ ξακουσμένη, 15 νὰ πὰ νὰ τὴν φιλήσω.
- πῶχει τὰ χίλια πρόβατα, κυρά=κυρά

9. Ὁ Κυνηγὸς

- Σηκώνουμ' ὁ κνημένος, καὶ στὸν κελαηδισμό του,
- σὰν παραπονιμένος 10 μὲ φάνηκε νὰ λέει :
- θάζω τὰ ἄρματά μου, «Χαρήτε ἔσεῖς οἱ νέοι
- πάγω νὰ κυνηγῶ. πού ἔχτε τὸν καιρὸ,
- 5 Καὶ βλέπω ἕναν πύργο, χαρὰν χαρὰν χαρήτε,
- πού ἔλαμπε σὰν τὸ νῆμα, καιρὸν μὴν καρτερεῖτε,
- πουλὶ καθόνταν πάντα 15 τί ὁ καιρὸς περνᾷ
- καὶ γλυκοκελαηδεῖ, καὶ πίσω δὲν γυρνᾷ».

10. Ἡ Χιώτισσα

(τραπεζικὸ καὶ χορευτικὸ)

- Κάτω στὸ γυαλό, κάτω στὸ περιγιάλι,
- Πλύνουν Χιώτισσες, κοντὲς παπαδοπούλες.
- Καὶ μιὰ Χιώτισσα κοντὴ παπαδοπούλα,
- ἔρχε κι ἔπλυνε τάντροῦ δις τὸ μαντήλι.
- 5 Κεῖ πού τῷ πλυνε καὶ τὰ σπρασπουνοῦσε,
- γέρθηκε ἄνεμος μαγίστρος ντρεμοντάνα,
- καὶ προσήκωσε τὸ γυροφούστανό της,
- καὶ προφάνηκε τὸ ἄσπρο δις ποδάρι,
- ναῦτες τῷ δανε μέσα ἅπ' τὸ καράδι.
- 10 — Λάμνετε, παιδιά, λάμνετε, παλλικάρια,

Σημ. Ὅταν χορεύεται, σὲ κάθε στίχο τραγουδιέται καὶ τὸ «νεραντζοῦλα φουντωτή».

για νὰ φτάσουμε αὐτό, πού λάμπει ἐμπρός μας,
 κιᾶν εἶναι μάλ' αἰμα, νᾶναι τοῦ ριζικοῦ μας
 κιᾶν εἶναι κοπελιά τοῦ καραβοκυροῦ μας.
 Δέγνταν μάλ' αἰμα, δέγνταν τοῦ ριζικοῦ μας,
 15 εἶταν κοπελιά τοῦ καραβοκυροῦ μας.

δέγνταν—δὲν εἶταν

11. Τὸ ποτάμι κὴ μὴλιά

Δὲν σοῦ τῶπα, ποταμέ, νερὸ μὴν κατεθάσεις,
 καὶ νερὸ κατέθασες, μιὰ θάλασσα γιομάτη;
 Κατέθασες καὶ μιὰ μὴλιά τὰ μῆλα φορτωμένη,
 καὶ κάτω στὴν ρίζα τῆς κλήμα'χε φυτεμένο.
 5 Κάνει σταφύλια κόκκινα καὶ τὸ κρασί μ' αἰσάτο,
 πίνουν οἱ ἄντρες καὶ μεθοῦν, κορίτσια κιόμ' αἰσάτουν,
 πίνουν το καὶ οἱ ἄσχημες καὶ ροδοκοκκινίζουν.
 "Ὡς τῶπινες καὶ σὺ μαννέ, μὲνᾶ νὰ μὴ μὲ κάνεις,
 τί μέσα πού μὲ ἔκανες, κανὰ καλὸ δὲν εἶδα,
 10 στὴν ξενητεῖά γυρίζω,
 ξένες πλύνουν τὰ ρούχα μου, ξένες τὰ σαπουνίζουν.
 πλύνουν τα μιὰ, πλύνουν τα δύο, στίς τρεῖς πετροβολοῦν τα.
 —Πάρε, ξέने μ', τὰ ρούχα σου, πάνε τὸ δρόμον ποῦρτες,
 ἐδῶ δὲν εἶναι μάννα σου, οὔτε καμινὰ δική σου...

κανὰ—κανένα, *μέσα πού*—ἀφότου, *πάνε*—πήγαινε, προστακτ.
 Σημ. "Ὅταν τραγουδιέται μετὰ τὸν α' στίχο λένε: *ἀγγελολοβερλολυγερή*· στὸ β' στίχο:
ρομπομπό, καλέ, ρομπομπό.

12. Τὸ Ψαρόπουλο

Ἐγὼ μαι τοῦ ψαρά ὁ γυιός, μὰ τᾶστρο, μὰ τὸν οὐρανὸ
 καὶ πῆγα νὰ ψαρέψω, μαῦρα μάτια νὰ διαλέξω.
 Χτυπῶ τὴν πρώτη καμακιά, βοήθησε ἡ Παναγιά.
 Καὶ πιάσα δύο ψαράκια, ἔδωσ' ὁ θεὸς λαυράκια.
 5 ἔσχισα τίς κοιτίτσες τους, εἶχαν καημὸ οἱ καρδίτσες τους
 καὶ θγῆκαν τρεῖς κοπέλλες, ἔδωσε ὁ θεὸς ὥρατες.
 Ἡ μιὰ εἶταν μὲ τὸν Γαλατᾶ, κράταε τὸ νοῦ της δυνατά,
 ἡ ἄλλ' μὲ τὸ Νιοχώρι, τοῦ Χατζηγγιαννῆς ἡ κόρη.
 Ἡ τρίτη ἡ μικρότερη, εἶταν ἡ ὁμορφώτερη,
 10 εἶταν καὶ ἀμὲ τὴν Πόλη, καὶ τὴν ἀγαποῦσαν ἔλοι.
 Καὶ τὴν ἀγάπησα καὶ γώ, νὰ τήνε πάρω δὲν μπορῶ,

- καὶ τὸ σπῖτι δὴς δὲ ξεύρω, γιὰ νὰ πάγω νὰ τὴν εὕρω.
 Παίρνω τὸ δρόμο τὸ δρομί, νὰ ζῆς ἀγάπη μου χρυσῇ,
 δρομί τὸ μονοπάτι, θάσσανα πῶχ' ἢ ἀγάπη.
 15 Τὸ μονοπάτι μέθγαλε στὴν κόρη ποὺ με τρέλλανε,
 στῆς ἀγαπῶς τὴν πόρτα, σὰ νάξευρα καὶ πρῶτα,
 Καὶ τίς γειτόνισσες ρωτῶ : — Ποῦναι ἡ ἀγάπη πάγαπῶ;
 — Εἶναι πάνω καὶ κοιμάται καὶ κανένα δὲ θυμᾶται.
 Τηρῶ στὰ παραθύρια τῆς, δάφει σουρμέ τὰ χεῖλια τῆς,
 20 ἐλέπω τὸ ἡλιακό τῆς, κόβε τὸ βασιλικό τῆς.

κόβε=έκοβε με=ἀπὸ

13. Ὁ Γιαραίνης

- Ἐφῆς ποῦσουν, γιαραίνη μου, κάπα-λάμδα-ἰῶτα-χι,
 ποῦ ἤσουν καλέ μου, κάπα καὶ λάμδα-ἰῶτα.
 — Ἐφῆς ἤμουν στὴ μάνα μου, προφῆς στὴν ἀδερφή μου,
 κι ἀπόφα κι ἄλλη μιὰ βραδυά, στὴν ἀγαπητικὴ μου,
 5 Ἐφῆς παγώνια ἐπικὰ κι ἀντίπροφες τρυγόνια, :
 καθῆσα καὶ μαγέρεψα, καὶ κάμα μιὰ νταβέρνα,
 ἔλα ξανθὲς ἐκάλεσα καὶ ἔλα μαυρομιμάτες,
 ἔλες φίλ! τίς γύρεψα, κι ἔλες φίλ! με δῶσαν.
 Καὶ μιὰ ξανθή, μέλαχροινὴ ζητῶ καὶ δὲ με δίνει,
 10 καὶ γὼ τὴν καταράστηκα στὰ βρόχια μου νὰ πέσει.
 Ρίχνω τὰ βρόχια στὸ γιὰλό, τὰ ξόδεργα στοὺς κάμπους,
 ρίχνω καὶ τὴ χρυσὴ θελιά στὴ δρύση ποὺ γεμίζει.
 Πάγω στὴ δρύση δὲν εἶναι, στὰ ξόδεργα καὶ ἔχι,
 20 πάγω καὶ στὴ χρυσὴ θελιά, τὴν βρίσκω πιγισμένη.
 Ἐσχύψα καὶ τὴν φίλησα, Αὐγούστου μιὰ δευτέρω,
 καὶ μῶσκιζε τὸ στόμα μου, σαράντα μιὰ ἡμέρα . . .

Σημ. Στὸ τραγούδι μετὸν πρῶτο στίχο τό : κάπα-λάμδα-ἰῶτα-χι καὶ στὸ β' στίχο
 τό : κάπα καὶ λάμδα ἰῶτα.

Καθῆσα=ἐκάθησα. κάμα=ἐκαμα. μῶσκιζε=μύριζε.

14. Ὁ Κωνσταντῖνος

- Ὁ Κωνσταντῖνος ὁ μικρός, ὁ μικροκωνσταντῖνος,
 τὸ Μάη γεννήθη ὁ Κωνσταντῆς, τὸ Μάη ἐβαπτίσθη,
 τὸ Μάη τὸν ἦλθε μήνυμα στὸν πόλεμο νὰ πάγει.
 Τὸ δάθιο τοῦ ἐκαλιῶνε νόχτα μετὸ φεγγάρι,
 5 δάζει ἀσημένια πέταλλα, μαλαματένιες λόθρες
 καὶ ἡ ἀγαπῶ τοῦ ἔλεγε ἀπὸ τὸ παραθύρι :
 — Ἐσύ διαβαίνεις, Κωνσταντῆ, καὶ μένα ποῦ μὰφίνεις ;

- Πρώτα σ'αφίνω στὸ Θεὸ κῦστερ' στὴν Παναγία,
κῦστερίς κιδοῦστερίς στὴ καρδιακιά μου μάννα.
- 10 «—Μάννα μου, μάννα μου γλυκειά, μάννα μου ζαχαρένια,
διαδένω καὶ σ'αφίνω γεϊά, σ'αφίνω τὴν καλή μου,
σ'αφίνω τὴ γυναῖκα μου, τὴν ἀγαπητικὴ μου,
καλὰ νὰ τὴν περηγοῦν, καλὰ νὰ τὴν προσέχεις».
- 15 Ἀκόμα ὁ λόγος τοῦ βραστὰ κι ἀπηλογιά κρατιέται,
πὰ στὸ σκαμνὶ τὴν κάθισε κι'ἀντρίκια τὴν ξουρίζει,
δίνει δὴν δέκα πρόβατα, καὶ κεῖνα ψωρικισμένα,
δίνει δὴν καὶ τρία σκυλιά, καὶ κεῖνα λυσσασμένα.
- Πάρε νόμψη τὰ πρόβατα, πάρε νόμψη τὰ γίδια,
πάρε νόμψη καὶ τὰ σκυλιὰ νὰ πάγεις νὰ τὰ θόσκεις,
- 20 κι'ἀν δέν χιλιάζουν τὰ πρόβατα κι'ἀν μωρίζουν τὰ γίδια,
καὶ τὰ σκυλιὰ ἐξήντα δυό, στοὺς κάμπους μὴ κατέβεις.
Παίρνει ἡ νόμψη τὰ πρόβατα καὶ τὸ σταυρό της κάνει :
- «Ἐλα Χριστὲ καὶ Παναγιά καὶ τὸ μονογενὴ σου,
εἰς τὸ θουνὸ ποῦ θρίσκουμαι νὰ φτάσει ἡ εὐχή σου».
- 25 Γενῆκαν χίλια πρόβατα καὶ πεντακόσια γίδια
καὶ τὰ σκυλιὰ ἐξήντα δυό, στοὺς κάμπους κατεδαίνει,
βλέπει ἕνα νέο ποῦ ἔρχεται πεζὺς κι'ἀρματωμένος :
- Καλημερνῶ σε τσόμπανε. —Καλῶς τὸν Κωνσταντῖνο.
—Καὶ ποῦ με ξαίρεις, τσόμπανε, ποῦμαι ὁ Κωνσταντῖνος :
- Ἐγὼ σὲ ξαίρω, Κωνσταντῆ, τί εἶσαι ἐδικός μου,
τὴ μάννα σου παρ'ἀγγεῖλες, τὴν καρδιακιά σου μάννα,
ἄλλα τὴν ἐπαρ'ἀγγεῖλες κι'ἄλλα μοῦ εἶχε κάνει.

Σημ. Στὸ τραγούδι μετὰ τὸν α' στίχο λένε: *Κὺρ Κωνσταντῖνε μάτια μου, στὸν β' στίχο : ὦχ' μάννε, μάννε.*

15. Ἡ ἀρετὴ κιὸ γέρος

- Ἐνας γέρω—γεροκαλόγερος, στέρνει προξενητὴ τὴ μάννα του,
εἶχε θυγατέρα τὴν Ἀρετῆ, 10 καὶ προξενητάδες τὸν κύρην του.
- στὸ νερὸ τὴν παίρνει μετὰ τὸ σταμνί, —Κορὴ μ', ὁ γιός μου σ'ἀγκαλεῖ,
εἶταν τὸ πηγᾶδι πολὺ θαθύ, μὰ ντρέπεται νὰ σοῦ τὸ πῆ,
- 5 καὶ τὸ παρυστάμνι πολὺ θαρύ, —Σὰ ντρέπεται γιὰτ' ἔρχεται,
ἔδρωσε ἡ κόρη καὶ πύρωσε, στὴν πόρτα μας καὶ στέκεται :
- καὶ στεγνοσφουγκίσθη κ' ὠμόρ-15 Πῆς τότε νὰ μὴ ντρέπεται,
[φαίνε, συχνὰ πυκνὰ νὰ ἔρχεται,
Ἀγόρι τὴν εἶδε τὴν ἄρεσε, πέστονε ν'ἀρθεῖ τὸ πρωί.

- νὰ πιούμε τὸν καφέ μαζί,
 ἂν θέλ' ἄς ἔρθῃ τὸ κεντί,
 νὰ φάμε καὶ τὰ δυὸ μαζί,
- ἂν θέλ' ἄς ἔρθῃ τὸ θραδύ,
 νὰ φάγῃ *σουπουργνὲ σαπί*.»

2) *σουπουργνὲ σαπί* = τὸ σκουπόξυλο.

16. Τᾶγόρι καὶ ἡ ξανθὴ

- Ἄγόρι πέτρες πελεκᾷ
 στὰ μάρμαρα καὶ στὰ νησιά,
 μετ' ὅταν τοῦ τὸ χέρι,
 στὰ μάρμαρα τῆς Πόλης.
- 5 Κυκρὰ Ξανθὴ τὸν κύτταξε
 —στὰ μάρμαρα καὶ στὰ νησιά,—
 πὸ πᾶ στο παραθύρι,
 —στὰ μάρμαρα τῆς Πόλης.
- Ἄγόρι μ' ποῦν τὸ χέρι σου,
 10 —στὰ μάρμαρα, τὰ μάρμαρα—
 καὶ πελεκᾷς μετ' ὅταν;
 —στὰ μάρμαρα τῆς Πόλης.
- «Δώδεκα χῆρες φίλησα,
 —στὰ μάρμαρα καὶ στὰ νησιά—
 15 καὶ δέκα παντρεμένες,
 —στὰ μάρμαρα τῆς Πόλης,
 δέκα πέντε λεύτερες,
 —στὰ μάρμαρα, τὰ μάρμαρα—
 κιόχτ' ἄραβωνισμένες,
 20 —στὰ μάρμαρα τῆς Πόλης,
 καὶ ἄς φιλοῦσα τὴν Κυκρὰ Ξανθὴ
 —στὰ μάρμαρα καὶ στὰ νησιά.—
 καὶ ἄς μεκοῦν καὶ τᾶλλο,
 —στὰ μάρμαρα τῆς Πόλης.

17. Ἡ Ροδοστιανὴ κοπέλλα

- Μωρὴ κασκαπαλίδισσα, Ροδοστιανὴ κοπέλλα,
 κράτει τὰ περιστέρια σου μὴν ἔρθουν στὴν αὐλή μου,
 καὶ φάγουν τὸ στάρι μου καὶ πιουν τὸ νερό μου,
 καὶ πάρουν καὶ στὰ νόχια τοὺς τὸ χῶμα τῆς αὐλῆς μου,
- 5 τί γὰρ τὸ χῶμα θέλω το καὶ τὸ νερὸ κρατῶ το,
 τὰ κᾶνω ἕνα *γκιοῦλ-μπαχισέ*, νὰ χτίσω ἕνα *σαράγι*,
 νὰ δάλω νιούς, νὰ δάλω νιές, νὰ δάλω παλλικάρια,
 νὰ δάλω καὶ μιὰ νιόνυφη, νεοστεφανωμένη.

γκιοῦλ-μπαχισέ = ροδόκηπος, *σαράγι* = παλάτι.

18. Βουργαροπούλα

- Βουργαροπούλα θέριζε
 —βουργάρα, βουργάρα—
 σένα πλατὺ χωράφι,
 βουργάρας θεγατέρ.
- 5 ὀρδίνια, ὀρδίνια θέριζε
 —βουργάρα, βουργάρα—
 κιὸρδίνια κοιλοπόν.
- τζανήμ μπενίμ Θεδώρα.—
 Πᾶ στο δεμάτι ἀκούμπησε
 10 —βουργάρα, βουργάρα—
 καὶ κάμε τὸ παιδάκι,
 σὰν τὸ Γιωργισπουλάκι.

- Μέσ τήν τσαντίλα τῶδαλε
 —βουργάρα, βουργάρα—
 15 καί πάει νά τὸ πουλήσει,
 —βουργάρας θεγατέρα.—
 Τὸ δρόμο θπου πήγαινε,
 —βουργάρα, βουργάρα
 τὴ στράτα θπου περπάτει,
 20 —τζανήμ, μπενίμ βουργάρα—
 Γιανίτσαρος τὴν ντάμωσε
 —βουργάρα βουργάρα—
- μέσα στὸ σταυροδρόμι,
 —τζανήμ, μπενίμ Θεδώρα.—
 25 —Ποῦ πάς, βουργάρα, τὸ παιδί;
 —Πάγω νά τὸ πουλήσω.
 —Πές μου, βουργάρα μ', τὴν τιμὴ
 καί γὼ νά τ'ἀγοράσω.
 —Τ'ἔνα τ'ἀχειλὶ χίλια ἔχ'
 30 καί τ'ἄλλο δυὸ χιλιάδες
 καί τὸ λιγνὸ τοῦ τὸ κορμί,
 ἀμέτρητο λογάρι.

Σημ. Εἰς τὸν α' στίχον κάθε φορά τὸ: βουργάρα—βουργάρα. Εἰς τὸν β' στίχον: Τζανήμ, μπενίμ Θεδώρα

19. Ἡ θυγατέρα τῆς χήρας

- Στάψηλὰ τὰ παραθύρια,
 κάθονται δυὸ μαῦρα φρίδια,
 καί χοράτευαν καί λέγαν,
 γιὰ μιὰ χήρας θεγατέρα,
 5 ποῦ φοργὲ τὰ λερωμένα
 καί τὰ λεροφορεμένα.
 —Ρίξτα κάτω τὰ καημένα
 κέλα θράδυ μὲ τὰ μένα,
 καί σὰ ἰδεῖς κακὸ πὲ μένα,
 10 νὰ μὲ κόψει τ'ἀξινάρι,
 νὰ μὲ κάμει μέλια μέλια, (1)
 μέλια μέλια καί μερέλια
- καί καμπόσα κοματσέλια,
 νὰ μὲ ρίξει στὸ ποτάμι.
 15 νὰ μὲ πάρει τὸ ποτάμι,
 νὰ μὲ πᾶν' στὰ κύματά του,
 στὰ κλοθογυρίσματά του,
 καί ποῦ πλένουν οἱ κουρτέσες,
 οἱ λυγνὲς οἱ λεγνομέσες,
 20 νὰ μὲ πάρει μινὰ πὲ κείνες,
 νὰ μὲ κάτσει στὴν ποδιά της,
 νὰ μετρήσω τὰ κομπιά της,
 καί τὰ κομποθήλυκά της.

1) κομμάτια

20. Τὸ περιστέρι

- Στὸ θεριότικο τὸ δρόμο πορπατεῖ μιὰ περιστέρα,
 τὰ ποδάρια της πλυμένα καί τὰ νύχια της κομμένα,
 κιὸ καλὸς της καταπόδι.—Γάλια γάλια περιστέρα,
 μὴ λερώσεις τὸ σαντέ σου καί τὸ γύρω τοῦ βλατιοῦ σου,
 5 τί σὲ πᾶ σ'ἔνα μαργέλε.—Πάγε με καί λέγω σέ το,
 τὰ χηρέψεις νὰ σὲ πάρω.—Πὰ μὲ πᾶρεις, πὰ μὲ πᾶγεις;
 —Πάνω στὰ ψηλὰ θουνά, ποῦνε τὰ νερὰ θροσᾶτα,
 καί τὰ δέντρα φουντωτά.

πᾶ=ποῦ θά

21. Ὁ νιὸς καὶ τὸ περιβόλι

- Τώρα ἔχω ἓνα χρόνο,
 πῶχω στὴν καρδιά μου πόνο, 15
 καὶ πονῶ κιὰναστενάζω,
 κιδλους τοὺς γιατροὺς φωνάζω.
 5 —Κὺρ γιατρέ μου, γιατρεφέ με,
 τὴ ζωὴ μου χάρισέ με,
 τεῖμαι νιός, τεῖμαι κοπέλι, 20
 τεῖμαι ζάχαρη καὶ μέλι.
 Τώρα θέλω νὰ πετάξω
 10 καὶ στοὺς οὐρανούς νὰ φτάξω,
 τοὺς ἀγγέλους νὰ κατεβάσω,
 καὶ τὴ θάλασσα νὰ δειάσω, 25
 νὰ τὴν κάμω περιβόλι,
 πιδ καλύτερο ἀπ' τὴν Πόλη,
 νὰ φυτέψω λεμονίτσες,
 λεμονιὲς πορτοκαλίτσες.
 Τὴ Δευτέρα τίς φυτεύω,
 καὶ τὴν Τρίτη τίς κλαυδεύω,
 τὴν Τετάρτη κάνουν φύλλο,
 καὶ τὴν Πέφτη κάνουν μῆλο,
 τὴν Παρασκευὴ τὸ θράδυ,
 πᾶγ' ὁ κλέφτης νὰ τὰ πάρει.
 —Κλέφτη, μὴ κλέφτεις τὰ μῆλα,
 μὴ κλωνοκοπᾷς τὰ φύλλα,
 τᾶχει ἀγᾶς μου μετρημένα,
 στὸ τευτέρι περασμένα.

22. Τὸ πράσινο δέντρο

- Ποιὸς εἶδε πράσινο δέντρο, —δαχτὰν φρύδα καὶ μικρή,
 νᾶχει ἀσημένια φύλλα, —μαύρα μάτια, μαύρα φρύδια,
 καὶ στὴν κορφή μαλλὰματα, —κοράσια μὲ τὰ κλιάματα,
 στὴ ρίζα κρύα θρόνη, —ποιὸς νὰ πιῇ καὶ νὰ γεμίσει;
 5 Σκύπτω καὶ γὼ νὰ πῶ νερό, —φιλῶ τὸν ἄσπρο τῆς λαϊμό,
 νὰ πῶ καὶ νὰ γεμίσω — καὶ νὰ μὴ τὴ λησμονήσω.
 Ἐχασα τὸ μαντῆλι μου, —καημὸ ποῦχαν τὰ χεῖλιά μου,
 τὸ χρυσοκεντημένο, —χαρὰ εἶταν τὸ καημένο,
 ὅπου μὲ τὸ κεντούσανε —καὶ μὲ τὸ τραγουδούσανε,
 10 τρία ἡρόθενα κοράσια, —σὰν τοῦ Μάη τὰ κεράσια.
 Ἡ μὲν εἶταν μὲ τὸ Γαλατᾶ, —κρατᾶ τὸ νοῦ τῆς δυνατᾶ,
 ἡ ἄλλη μὲ τὸ Νισχώρι, —τοῦ Χατζηγιαννάκ' ἡ κόρη,
 ἡ τρίτη, ἡ μικρότερη, —εἶταν ἡ ἑμορφότερη,
 εἶτανε καὶ ἡμὲ τὴν Πόλη —καὶ τὴν ἀγαποῦσαν ἔλοι,
 15 καὶ τὴν ἀγάπησα καὶ γὼ, —νὰ τὴν ἐπάρω δὲ μπορῶ,
 καὶ τὸ σπῆτι τῆς δὲν ξεύρω, —γὰ νὰ πάγω νὰ τὴν εὔρω.
 Παίρνω τὸ δρόμο τὸ δρομί, —νὰ ζῇς ἀγάπη μου γλυκῇ,
 δρομί τὸ μονοπάτι, —θάσανα πῶχ' ἡ ἀγάπη!
 Τὸ μονοπάτι μέθγαλε —στὴν κόρη ποὺ μὲ τρέλλανε,
 20 καὶ στῆς ἀγαπῶς τὴν πόρτα, —σὰ νὰ ἤξαιρα καὶ πρῶτα,
 καὶ τίς γειτόνισσες ρωτῶ : —Ποῦναι ἡ ἀγάπη πάγαπῶ;
 —Εἶναι πάνου καὶ κοιμᾶται —καὶ κανένα δὲ θυμᾶται.
 Τ'ηρῶ στὰ παραθύρια τῆς, —θάψει σουρμὲ τὰ φρύδια τῆς,
 βλέπω στὸ ἡλιακό τῆς, —κόβει τὸ θασιλκό τῆς.

23. Μάθετε καὶ μένα ρόκα

- Κάτω στὰ πράσινα λιθάδια, παίρνει πάγει στὰ κοράσια,
 κάδαν τρία παλλικάρια. —Καλημέρα σας κορίτσια.
 Για τὸ μικρὸ τὸ παλλικάρι, 10 —Μπρὲ καλῶς τὴ Μαριωρίτσα.
 —πανουκλίτσα νὰ τὸ πάρει, —Μάθετε καὶ μένα ρόκα,
 5 ποῦθαλε γυναίκεια ροῦχα, νὰ σᾶς μάθω γὼ τραγούδια,
 κοριτσιίστικα φακιδόλια. τὰ παλιὰ καὶ τὰ καινούργια.
 Παίρνει ρόκα, παίρνει ἀδράχτι,

24. Τὸ ποντίκι

- Πῆγε τὸ ποντίκι ποῦ πνίξε τὸ ποντίκι,
 καὶ κλέψε τὸ φυτίλι ποῦ κλέψε τὸ φυτίλι,
 πὸ μέσα ἀπ' τὸ καντήλι, ποῦ μέσα τὸ καντήλι,
 ποῦ ἔφεγγε καὶ κέντα ποῦ ἔφεγγε τὴν κόρη,
 5 ἢ κόρη τὸ μαντήλι. καὶ κέντα τὸ μαντήλι.
 Πῆγε καὶ ἡ γκάτα 35 Πῆγε τὸ ποτάμι
 καὶ πνίξε τὸ ποντίκι, καὶ ἔσθυσε τὸ φούρνο
 ποῦ κλέψε τὸ φυτίλι, ποῦ ἔκαψε τὸ ξύλο,
 πὸ μέσα στὸ καντήλι, ποῦ σκότωσε τὸ σκύλο,
 10 ποῦ ἔφεγγε καὶ κέντα 40 ποῦ ἔπνιξε τὴ γκάτα,
 ἢ κόρη τὸ μαντήλι. ποῦ πνίξε τὸ ποντίκι,
 Πῆγε καὶ ὁ σκύλος ποῦ κλέψε τὸ φυτίλι,
 καὶ ἔσκισε τὴ γκάτα, πὸ μέσα ἀπ' τὸ καντήλι,
 ποῦ πνίξε τὸ ποντίκι, ποῦ ἔφεγγε καὶ κέντα,
 15 ποῦ φάγε τὸ φυτίλι, 45 ἢ κόρη τὸ μαντήλι,
 πὸ μέσα τὸ καντήλι, Πῆγε καὶ ὁ βῶκος
 ποῦ ἔφεγγε καὶ κέντα καὶ ἤπιε τὸ ποτάμι,
 ἢ κόρη τὸ μαντήλι. ποῦ ἔσθυσε τὸ φούρνο,
 Πῆγε καὶ τὸ ξύλο ποῦ ἔκαψε τὸ ξύλο,
 20 καὶ σκότωσε τὸ σκύλο, 50 ποῦ σκότωσε τὸ σκύλο,
 ποῦ ἔπνιξε τὴ γκάτα, ποῦ ἔπνιξε τὴ γκάτα,
 ποῦ πνίξε τὸ ποντίκι, ποῦ κλέψε τὸ φυτίλι,
 ποῦ κλέψε τὸ φυτίλι, πὸ μέσα ἀπ' τὸ καντήλι,
 πὸ μέσα στὸ καντήλι, ποῦ ἔφεγγε τὴν κόρη
 25 ποῦ ἔφεγγε καὶ κέντα 55 καὶ κέντα τὸ μαντήλι.
 ἢ κόρη τὸ μαντήλι. Πῆγε καὶ ὁ λύκος
 Πῆγε καὶ ὁ φούρνος καὶ ἔφαγε τὸ βῶκο,
 καὶ ἔκαψε τὸ ξύλο ποῦ ἤπιε τὸ ποτάμι,
 ποῦ σκότωσε τὸ σκύλο, ποῦ ἔσθυσε τὸ φούρνο,
 30 ποῦ ἔπνιξε τὴ γκάτα, 60 ποῦ ἔκαψε τὸ ξύλο,

	ποῦ σκότωσε τὸ σκύλο,	ποῦ ἤπιε τὸ ποτάμι,	
	ποῦ ἔσχισε τὴ γκάτα,	ποῦ ἔσθυσε τὸ φούρνο	
	ποῦ πνίξε τὸ ποντίκι,	ποῦ ἔκαψε τὸ ξύλο,	
	ποῦ κλέψε τὸ φυτίλι,	ποῦ σκότωσε τὸ σκύλο,	
65	πὸ μέσα τὸ καντήλι,	75	ποῦ ἐπνίξε τὴ γκάτα,
	ποῦ ἔφεγγε τὴν κόρη	ποῦ φάγε τὸ ποντίκι,	
	καὶ κέντα τὸ μαντήλι.	ποῦ κλέψε τὸ φυτίλι	
	Πῆγε τὸ τουφέκι	πὸ μέσα ἀπὸ καντήλι,	
	καὶ σκότωσε τὸ λύκο,	ποῦ ἔφεγγε τὴν κόρη	
70	ποῦ ἔφαγε τὸ βῶκο,	80	καὶ κέντα τὸ μαντήλι.

25. Νύφη καὶ πεθερὰ

- Ἔστειλέ με ἡ πεθερά μου, νὰ πάγω στὸ παγγυῦρι,
 ἔβαλε μέσ τὸν τουρβά μου πέντε πῆτες σὰν ἀκόνια,
 δεκαχτὼ μαῦρα λιθάκια, τῆς ἀκρίδας τὸ ποδάρι,
 καὶ τοῦ μέρμηγκα τὴν πλάτη, καὶ τοῦ ποντικοῦ τὸ μάτι,
 5 καὶ παρέγγελνέ με κιῆλα: «Μὲ φτωχὸ μὴν πᾶς καὶ κάτσεις,
 μᾶρχοντα μὴν κούδεντιάσεις, τὰ (¹) σὲ φάνε τὸ ψωμί σου,
 τὸ ψωμί τὸ σιμητένιο, τὸ γυρτακοσκινισμένο
 καὶ τὸ δευτεροπλάσιμένο», πέντε χρόνο κῆνα μῆνα,
 ἔκαμνα ἓνα πᾶσμα νῆμα, ἐγλύσα το στὸ θελόνι
 10 καὶ καλαμουδιάστικα το, πὰ στοῦ καρυδιοῦ τὸ τσέφλι.

1) τὰ=τὶ θὰ=διότι

26. Ἡ μαργαριταρένια

	Μαργαριτάρη, ἔσπερνα,	καὶ θερισμὸ δὲν ἔχει,	
	μαργαριταρένια μου,	μαργαριτοπλεγμένη,	
	τὴν ἄκρα τὸ ποτάμι,	Παίρνει ἀργάτες δώδεκα,	
	μαργαριταροπλεγμένη.	μαργαριταρένια μου,	
5	Ἄρι ἄρι τὸ ἔσπερνα,	15	νὰ πᾶ νὰ τὸ θερίσει,
	μαργαριταρένια μου,	μαργαριτοπλεγμένη.	
	νὰ πυκνοφυτρώσει,	Ὅλημερίτσιν θέριζαν	
	μαργαριτοπλεγμένη.	μαργαριτοπλεγμένη	
	Καὶ κεῖνο πυκνοφύτρωσε,	καὶ θερισμὸ δὲν ἔχει,	
10	μαργαριταρένια μου,	20	μαργαριταροπλεγμένη.

27. Τὸ φεγγαράκι

Τὸ φεγγαράκι τὸ λαμπρό,	Πάγω στὴν Πόλη πλῆκαπῶ,
ποῦ μέφεγγε καὶ περπατῶ.	πῶχει τὰ σπῆτια τὰ ψηλά,

- 5 τὰ παραθύρια μὲ γυαλιά,
νὰ διῶ τὴν κόρη πάγκαπῶ,
πῶς σιέται, πῶς λιγίζειται,
10 πῶς στραβοφακιολίζειται,
πῶς τὴν ἐδέρνει ἢ μάννα της,
μῆνα κλωνὶ βασιλικό.

28. Σὲ παντρεύω

- Θεγατέρκα, σὲ παντρεύω,
σὲ σπιτονοικοκυρεύω
καὶ σὲ παίρνω μπερμπεράκι,
ἄξιο παλλικαράκι.
5 —"Αχ νινέμ" δὲν τότε θέλω,
φαρμακεύομαι, πεθαίνω.
"Ὁλη μέρα μπερμπερίζει
καὶ τὸ θράδυ μουρμουρίζει.
—Θεγατέρα σὲ παντρεύω,
10 σὲ σπιτονοικοκυρεύω
καὶ σὲ παίρνω κουντουράκι,
ἄξιο παλλικαράκι.
—"Αχ, νινέμ", δὲν τότε θέλω
φαρμακεύομαι, πεθαίνω.
"Ὁλη μέρα ντάνκα ντούκα
15 καὶ στὸ θράδυ ψωμί θούκα.
—Θεγατέρα, σὲ παντρεύω,
σὲ σπιτονοικοκυρεύω
καὶ σὲ παίρνω μπακαλάκι,
ζμπορφο παλλικαράκι.
20 —"Αχ, νινέμ" δὲν τότε θέλω,
πέφτω κάτω καὶ πεθαίνω.
"Ὁλη μέρα στὸ ποδάρι,
σὰ γανίτικο μουλάρι.
—Θεγατέρκα, σὲ παντρεύω,
25 σὲ σπιτονοικοκυρεύω
καὶ σὲ παίρνω γκεμιτζάκι,
ἄξιο παλλικαράκι.
—"Αχ, νινέμ", τώρα τὸ θρήκες,
μέσα στὴν καρδιά μου μπήκες.
30 "Ὅταν κάτσει στὴν κουδέρτα,
εἶναι ὁ νοῦς του στὴ γυναῖκα,
ἔταν κάτσει στὰ κουπιὰ του,
εἶναι ὁ νοῦς του στὰ παιδιὰ του,
κιῆταν πάγει στὸ ταξίδι,
35 θὰ μοῦ φέρνει καὶ ψικασίδι,
κιῆταν ἔρθει ἀπὸ τὴν Πόλη,
θὰ μοῦ φέρει καὶ ρολόγι,
κιῆταν πάγει γιὰ τὴν Προύσα,
θὰ μοῦ φέρει καὶ τὰ λοῦσα.

Σημ. Ἡ Γάνος ἐπὶ τοῦ Ἱεροῦ Ὁρους ἔτρεφε πολλὰ μουλάρια.

29. Τὸ δοξάρι

"Ἐχασε τοῦ Ἀνδρονίκη ὁ γιὸς πολεμικό δοξάρι,
δὲν τῷθρε νιὸς νὰ τὸ χαρεῖ καὶ γέρος νὰ τὸ κρύψει,
μόν' τῷθρε μιᾶς χαρκιᾶς παιδί, χαρκιᾶς καὶ μουτζωμένης,
μέσ' τὸ τσουβάλι τῆβαλε
καὶ τὸ τσουβάλι εἶχε σιὰ καὶ κόλλησε καὶ κἀη.

30. Τὸ ντουγούνι (')

- Τσαχανὸς κάνει ντουγούνι, 5 —Πηδηχτή, μωρὴ Κουρτέσσα.
κάλεσε τὸ μελεγούνι, πῆδηξε καὶ ἔλα μέσα.
ἦρτε κάλεσε καὶ μένα, Πάει καὶ ὁ μέρμιγγας
κάλεσε καὶ τὴν Κουρτέσσα σφιχτὰ ζωσμένος,

- Πάρτε με καὶ μένα τὸν κακόμοιρο, με τὸ ζουρνὰ στὸ στόμα.
 10 φραγιά νὰ κουδανᾶω. —Πάρτε με καὶ μένα τὸν κακόμοιρο
 Πάει καὶ ὁ σιελφαγκὸς ζουρνὰ γιὰ νὰ σὰς παίζω.
 με τὸ νταβούλ' στὸ νῶμο, —Πάει καὶ ὁ τσαγανὸς
 —Πάρτε με καὶ μένα τὸν κακόμοιρο 20 με τὸ μασιγὶ στὸ χέρι
 νταβούλι νὰ σὰς παίζω. —Πάρτε με καὶ μένα τὸν κακόμοιρο
 15 Πάει καὶ ὁ τζιτζικας νάνάθω τὰ τσιγάρα.

1) Ὁ γάμος

31. Κατσιβελος ψυχομαχεῖ

- Κατσιβελος ψυχομαχεῖ χαρχαλομαγκές,
 χαρχαλομαγκές 15 νὰ παίζεις νὰ χορεύεις,
 κὴ κατσιβέλλα κλαίγει καχηρὲς μαγκές.
 καχηρὲς μαγκές. Σάφινω τὴ τσουμπούκα μου,
 5 —Ἐσὺ πεθαίνεις, μάστορα, τσιγάρα νὰ φουμάρεις,
 χαρχαλομαγκές καχηρὲς μαγκές.
 καὶ μένα ποὺ μάφινεις: 20 Σάφινω καὶ τὴ θράκα μου,
 καχηρὲς μαγκές. με δυὸ χιλιάδες ψεῖρες,
 —Σάφινω τὸν *καμπὰ ζουρνὰ* χαρχαλομαγκές.
 10 χαρχαλομαγκές, Σάφινω καὶ τὴ φέσα μου,
 νὰ παίζεις νὰ γλεντίζεις, με δυὸ δαχτύλια λέρα.
 καχηρὲς μαγκές. 25 καχηρὲς μαγκές.
 Σάφινω τὴ νταβούλα μου,

32. Ὁ κακόμοιρος (')

- Σάββατο βραδὺ με διώχναν οἱ ἐδικοὶ με τὸ σπίτι μας,
 τὸν κακόμοιρο, με τὸ σπίτι μας καὶ με τὴ γειτονιά μας.
 Τόπο δὲν ἦνρα ὁ κακόμοιρος, χωρὶς νὰ πὰ νὰ μείνω,
 μόν' ἓνα δεντρί, γιαρενοπούλα μου, τοῦ κάμπου κυπαρίσσι.
 5 Καὶ κεῖνο μέλεγε, κεῖνο με παρεκάλει:
 —Ἐνεμ' πέζεψε, ξένεμ' γιὰ δὲν πεζεύεις:
 Νά, ἡ ρίζα μ', γιαρένη μου, καὶ δέσε τᾶλογό σου,
 νά, κοί κλώνοι μου καὶ σκάλωσ' τᾶρματά σου,
 νά, καὶ ὁ ἥσκιος μου καὶ πλάγιασ' ἡ ἀφεντιά σου.
 10 Καὶ κοιμήθηκε καὶ πλήρωσε τὸ νοῖκι.
 —Δὲν εἶδα δεντρί, δεντρί νὰ συντυχαίνει.
 —Ἐμᾶς στὸν τόπο μας τὰ δέντρα πελεκοῦν τα,
 κἀνούν δα σκαμνιά κοί ἔμορφες καθίζουν.

1) Βλέπε μουσική. Ἀρχεῖον T. B'

33. Ὁ κυνηγός

Μιά μέρα εἶταν σκόλη καὶ δὲν εἶχα δουλιά,
παίρνω τὸ τουφεκάκι μ' καὶ πάγω γιὰ πουλιά.
Λαγούς πουλιά δὲ θρῆκα, μὲν θρῆκα μινὰ μηλιά,
τὰ μηλα φορτωμένη κιὰπάνω κοπελιά.
5 Ἐγὼ τὴν ὠμιλοῦσα, κείνη δὲ μὲ μιλά,
κόβει ὠραῖο μῆλο καὶ μὲ πετροβολᾷ.
Πλώνω νὰ σώσω μῆλο, πιάνω τὸ χέρι της
βοήθα, Παναγιὰ μου, νὰ γίνω τέρι της.

34. Ἡ βοσκοπούλα

Μιά βοσκοπούλα, ροδοπλασμένη, καὶ περικάλει τὴν Παναγιὰ
τάρνι της χάνει στὴν ἐρημνιά. ὦφ, καραγκιόζα μ' τὴν Παναγιὰ.
ὦφ, τάρνι της χάνει στὴν ἐρημνιά. 10 — Ἀχ Παναγιὰ μου γλυκειὰ παρθένα,
Κάπελπισμένη στὰ ὄρη τρέχει φανέρωσε με πῶναι τάρνι
5 καὶ τὸ ζητάει μάπελπισιά. ὦφ, καραγκιόζα μ', πῶναι τάρνι,
ὦφ, καραγκιόζα μ' μάπελπισιά φανέρωσε με πῶναι ἡ λευκή.
Καὶ τὸ σταυρὸ της στὰ ὄρη χάνει

35. Ἡ μαυροφορεμένη

— Μαννέ, στὸ θάμα παῖδα ψὲς σαυτὴ τὴ γειτονιάτα !
Φοροῦσε ἡ μάνα καὶ κινε κιὴ θεγατέρα μαῦρο.
Κὴ γειτονιά τὴν ἐρωτᾷ καὶ τὴν βαρυξετάζει:
— Κορὴ μ', γιὰ δὲ στολίζεσαι. κορὴ μ', γιὰ δὲν ἀλλάζεις ;
5 — Καὶ τί καλὸ νὰ θυμηθῶ, νὰ στολιστῶ ν' ἀλλάξω,
ποῦ ἀντράς μου ξενητεύτηκε τώρα δώδεκα χρόνια,
στῆς Ἀλεξάνδρας τὰ βουνά, τὰ πυκνοφυτεμένα
καὶ μάφισε μωρὸ παιδί ποῦ γένκε παλλικάρι;
Στὸ παραθύρι στάθηκε, στὴ θάλασσα κυττάζει,
10 ὀλέπει καράδια ποῦ ἔρχονται τούρκικα καὶ ρωμέικα.
Τὸν καπετάνιο ἐρωτᾷ καὶ τὸν παραβοῦρη.
— Μὴν εἶδατε, μὴν γούσατε τὸν ἐδικό μ' πατέρα ;
Κιὸ καπετάνιος ἀπαντᾷ μὲ μάτι δακρυσμένα.
— Παιδί μου τὸν μπαμπάκα σου, παιδί μου τὸν μπαμπά σου,
15 μὴν τὸν ἐπεριμένετε τί πρὸ πολλοῦ ἐτάφη
στῆς Ἀλεξάντραις τὰ βουνά, τὰ πυκνοφυτεμένα.

36. Ὁ ἐρωτευμένος

- Μαννὲ στὴν κόρη ποῦεῖδα ψὲς στὴν ἐκκλησιᾷς τὴν πόρτα,
 κιᾶς τὴν ἐφίλου μινὰ θραδὺὰ κιᾶς ἐγγὴ καὶ ἡ ψυχὴ μου.
 Σῶπα νόγιε νύγιούτσικε καὶ γὼ νὰ σὲ **δρουνιάσω**.
 Γυναίκα ροῦχα φόρεσε, κορτοίτικα φακιδόλια,
 5 πάνε καὶ στάσ' στὴν πόρτα τῆς καὶ στάσου στὴν αὐλὴ τῆς,
 καὶ χτύπησε τὸν **κρίκελο**, ποῦνε στὴ θύρα πάνω,
 καὶ κείν' θὰ ξέβει νὰ σὲ δεῖ, νὰ σὲ ρωτήσῃ κιδλα :
- Ποιὸς εἶναι κάτω ποῦ θροντᾷ τὸν κρίκελο ποῦ παίζει ;
 —Ἡ μάννα μου μὲ ἔστειλε ξόμπλια γιὰ νὰ μὲ μάθεις.
 10 —Κορὴ μ', τί ὥρα εἶν' αὐτὴ καὶ τί ξομπλιά νὰ μάθεις,
 σύρε ξένη μ' στὸ σπίτι σας, σύρε καὶ ἔλα αὔρι.
 —Ἡ μάννα μου μὲ παρήγγειλε πίσω νὰ μὴ γυρίσω.
 —Συρέτε, δοῦλες νοίξετε τὴν κόρη νάρθει ἀπάνω.
 —Καλησπερνῶ σας, λυγερή, —Καλῶς τὴν κόρη τὴν καλή,
 15 Συρέτε δοῦλες, στρώσετε τὴν κόρη νὰ πλαγιάσει.
 —Ἡ μάννα μ' μὲ παρήγγειλε μόνη νὰ μὴν πλαγιάσω.
 —Συρέτε δοῦλες στρώσετε τὴν κόρη νὰ πλαγιάσει,
 στρώστε φαρδιά, στρώστε πλατυὰ, στρώστε γιὰ δυὸ νομάτους,
 Καὶ μέσα στὰ μεσάνυχτα, ὥρα τὸ μεσονύχτι,
 20 κούγουν τὴν κόρη ποῦ θογγᾷ, καὶ θαρσαναστενάζει.

37. Ἡ Μαρίκα

- Ἄν πᾶς, Μαρίκα μ', στὸ νερό, καὶ σὺ νὰ μὴν τόμολογᾷς.
 πές με καὶ μένα τὸν καιρό, —Νινέ μου, παρπατήσα
 καρτέρα μὲ νάρτω καὶ γὼ, 10 καὶ τὸ σταμνὶ μου τσάκισα
 νὰ σὲ θολώσω τὸ νερό, —Δὲ μνοιᾶζει στραβοπάτημα
 5 νὰ σοῦ τσακίσω τὸ σταμνί, μὲν μνοιᾶζ' ἀγουραγκάλισμα,
 νὰ πᾶς στὴ μάννα σου ἀδειανή, —Νινέ μου, ξαναστεῖλε με
 κὴ μάννα σου νὰ σὲ ρωτᾷ, καὶ σὺν τὸ κάνω δεῖρε με.

38. Ἡ μοιρασιά

- Πέντε παλλικάρια κῆξη κοριτσάκια,
 πῆγε κῆνας γέρος γιὰ νὰ τὰ μοιράσει,
 ἔτυχε στὸ γέρο μινὰ καλὴ κοπέλλα
 πῆρε τὴν ὁ γέρος στὸ μῦλο τήνε πάγει.
 —Κάθησε γέρο μ', κάθησε γιὰ νὰ σὲ ψειρίσω,
 Κάθησε ὁ γέρος γιὰ νὰ τὸν ψειρίσει,
 κοιμήθηκε ὁ γέρος, ἔφυγε ἡ κοπέλλα,

Ξύπνησε ὁ γέρος, ζητάει τὴν κοπέλλα.
Σιέτα, γέρε μ', σιέτα, γκάϊντα κουδουνίζεις
καὶ τὰ κουδουνίζεις καὶ τὴ γῆ στολίζεις.

39. Παπαδιές—καλογριές

Πέντε δέκα παπαδιές κῆξ ἑφτά καλογριές,
μνιά τὴν ἄλλη λέγανε: —Ντὲ νὰ κολουπήσουμε,
ντὲ νὰ κολουπήσουμε νὰ δροσολογήσουμε.
Κεῖ ποὺ κολουπούσανε καὶ δροσολογούσανε,
5 —πάει κῆνας καλόγερος κλέφτει τὰ ρασάκια ντους,
κλέφτει τὰ ρασάκια ντους, τὰ πουκαμισάκια ντους.
—Δὲς μας τα καλόγερε, δὲς μας τὰ ρασάκια μας,
δὲς μας τὰ ρασάκια μας, τὰ πουκαμισάκια μας,
κιῶποιαν θέλεις ἀπὸ μᾶς, διάλεξε καὶ πάρε μνιά,
10 —Διάλεξε καὶ πῆρε μνιά, μνιά κουτσὴ καλογριά.

40. Ἡ γριά

Ἀπὸ πάνω στὴ Βλαχιά
κατεβαίνει ἕνας πασᾶς·
γράφουν τὰ φερμάνια ντου
καὶ τὰ πασαπόρτια ντου:
5 Νὰ χωρίζονται οἱ νιές,
νὰ παντρεύονται γριές,
Σὰν τὸ ἄκουε μνιά γριά,
μνιά γριά πολὺ γριά,
ρίζα δόντι δὲν εἶχε,
10 ἕκατσε ψειρίστηκε,
στραβοφακιολίστηκε,
ἦρθε κῆνα ψείραρο
εἶταν ὥσαν βούβαλος,
τὸν μαγεῖρεψε πὲ τὸ ρύζι:
15 καὶ τὸ μαχαλὰ μυρίζει,
τὸν ἐκάνει ἀπὸ τὸ λάδι
καὶ τὸ μαχαλὰ μοιράζει.

41. Αὐγερινὸς

Ἐγὼ ρόδι σὲ ζήτηξα, αὐγερινέ μου,
καὶ σὺ σταφύλια μέδινες, ἄϊντε πίσου, πίσου, πίσου.
Δὲ θέλω τὸ σταφύλι σου, αὐγερινέ μου,
τὸ τσαλαπατημένο,
5 ρίξτο κάτω τὸ καημένο,
μὲν' θέλω τὸ χειλάκι σου, αὐγερινέ μου,
τὸ κοκκινοθαμμένο, πίσου, πίσου, πίσου.
Ἄγκπημένο μου πουλί, αὐγερινέ μου,
πείσματα μὴ μὲ κάνεις,
10 τί ἔχω δύστυχη καρδιά, πεθάνω καὶ μὲ χάνεις.

42. Ἡ ράφτρια κή μηλιά

- Ράφτριας ἤμουν κέρραδα 20 δῶκε με καὶ ἤπια το,
 ροῦχα γιαντισάρικα πάλι ξαναγύρεψα,
 καὶ βλατιὰ σπιτιάνικα· πάλι ξαναδῶκε με
 ὅλη μέρα ἔρραφτα μέσ' τῇ μέσ' τὸν ποταμό,
 5 καὶ τὸ θράδου ἔσκαφτα, ποῦταν τὸ νερὸ κρυό,
 ἔσκαφτα τὸ χῶμα μου, 25 τὸ ποτάμι σιγανό,
 τῇ μηλιά τὸ πῆγαινα· σιγανὰ θρέχει ὁ Θεός.
 — Νά, μηλιά μ', τὸ χῶμα μου, σιγανὰ ψιχάλιζε,
 δέμ' καὶ σὺ τὰ ἄνθια σου, σιγανὰ καὶ τὸ πουλί,
 10 τὰνθια σου, τὰπάνθια σου κάθησε στὸ νῶμα μου
 καὶ τὰ κικινιάδια σου, 30 κεῖπε με κρυφὸ στάφτι·
 νὰ τὰ στολιστῶ καὶ γώ, «Αὔριο θὰ πάντρευτῇς,
 νὰ κατέβω στὸ γυαλό, πάρεις γέρο πάρεις νιό,
 νὰ μαρκίνω μόνη δυό, πάρεις δώδεκα χρονῶ,
 15 δυάδεσφους παραδεσφούς, νὰ πάγει ὁ γέρος στὴ δουλιά,
 καὶ τῆς χήρας τὸν υἱό, 35 καὶ ὁ νιὸς στὴν ἀγκαλιά,
 ἐψὲς τὸν εἶδα στὸ νερό, καὶ τὸ δώδεκα χρονῶ
 μὲ τὸ μαντήλι στὸ λαϊμό, νὰ μᾶς κουδανεῖ νερό.
 γύρεψάτονα νὰ πιῶ,

43. Ὁ Καπετὰν Λευτέρης (¹)

- Ἐνν Σαβδάτο θράδου μινὰ Κυρικὴ πρωί,
 σκοτώσαν τὸ Λευτέρη στὸ μπακιλί.
 Τοῦρκοι τὸν ἐσκότωσαν, Ρωμιοὶ τὸν θάψανε,
 καὶ δυὸ ἄρμενοπούλες, κεῖνες τὸν κλάψανε:
 5 — «Κρίμα Λευτέρη κρίμα, ποῦ σὲ σκοτώσανε,
 αἰ κάρκατσαναῖοι ποῦ σὲ προδόσανε.
 — «Κρίμα Λευτέρη μ' κρίμα, κρίμα στὴ λεβεντιά,
 ποῦ ἄφισες τὴ γυναίκα μὲ δυὸ μωρὰ παιδιά.»
 — «Δὲ λυποῦμαι τὴ γυναίκα οὔτε καὶ τὰ παιδιά,
 10 λυποῦμαι τὰρματά μου, ποῦ δὲν τὰ χάρηκα.»
 — «Λευτέρη τὰρματά σου τὰ δώσανε φωτιά
 καὶ κάμανε καμπάνα μέσ' στὴν ἀγιά Σοφιά.

1) Ὁ Καπετὰν Λευτέρης εἶταν κλέφτης στὰ βουνὰ τοῦ Μικροῦ Αἴμου.

44. Τὰ λεμόνια

- Τὸ λεμόνι εἶναι ἓνα, 5 τὰ λεμόνια εἶναι τρία,
 ἔλα κόρη μ' μετὰ μένα, μαῦρα μάτια μαῦρα φρύδια,
 τὰ λεμόνια εἶναι δυό, τὰ λεμόνια τέσσερα
 ἔδω κόρη νὰ σὲ διῶ, γὼ γιὰ σένα τὴν ἔσειρα,

	τὰ λεμόνια εἶναι πέντε,	τὰ λεμόνια εἶναι ἑννιά,
10	ἄναψε κερί καὶ φέγγε,	πήραμε γυναίκα νιά,
	τὰ λεμόνια εἶναι ἔξη,	τὰ λεμόνια εἶναι δέκα,
	ἄναψε κερί κιὰς φέξει,	20 πήρα ἔμορφη γυναίκα,
	τὰ λεμόνια εἶναι ἑφτά,	τὰ λεμόνια ἔντεκα,
	ἔμάθαμέν τα κι' αὐτὰ,	πορπατεῖ λεβέντικα,
15	τὰ λεμόνια εἶναι ὀχτώ,	τὰ λεμόνια δώδεκα,
	ἔμάθαμέν το κι' αὐτό,	πορπατεῖ κιὰρχόντικα.

45. Κάλαντα τῶν Χριστουγέννων

	Κυρὰ Θεοτόκο ἐκοιλοπόννα,	—Βοηθήστε με τούτη τὴν ὥρα,
	ἐκοιλοπόννα καὶ παρεκάλει,	τὴ βλογημένη, τὴ δοξασμένη.
	ἐπαρεκάλει τοὺς ἁγίους ἑλούς,	"Ὡστε νὰ πάνε καὶ νὰ γυρίσουν
	τοὺς ἁγίους ἑλούς, τοὺς ἀρχαγ-	μημὴ νὰ φέρουν Χριστὸς γεννᾶται.
	[γέλους, 10	Σὺν ἡλίος φέγγει, σὰ νιὸ φεγγάρι,
5	τοὺς ἀρχαγγέλους τοὺς ἀποστόλους:	σὰ νιὸ φεγγάρι, τὸ παλλικάρι.

46. Τῶν Θεοφανείων

- Σήμερα εἶναι τὰ φῶτα, τὰ φωτεινά,
 κιαῦριο τῆς κυρᾶς μας τῆς Παναγίας.
 Θέλω ν'ἀνέσω στὸν οὐρανό,
 νὰ θαυτίσω Κυρίου παιδί,
 5 νὰ τὸ θέσω μύσσο καὶ λίβανο,
 νὰ τὸ θέσω θεὸν ἀληθινό.

47. Στὸν κάθε νοικοκύρη

- "Ἦρθαμε στὸν ἀφέντη μας τὸν καλονοικοκύρη.
 "Ἀφέντη μου στὸ σπίτι σου χρυσὸ καντήλι φέγγει,
 χωρὶς ἄλυσσι κρέμεται, χωρὶς τὸ λάδι φέγγει,
 σὰν δάλει λάδι καὶ κερί φέγγει τὸ Σαλονίκη,
 5 φέγγει τὰ Γεροσόλυμα καὶ τοῦ Χριστοῦ τὸν τάφο.
 Χριστέ μ', ὄντας σὲ σταύρωναν οἱ ἄνομοι οἱ Ἑβραῖοι,
 οἱ ἄνομοι καὶ τὰ σκυλιὰ καὶ τρισκαταραμένοι.
 στὸ Φαραγόννη πήγανε νὰ φκιάσουνε περόνια,
 κεῖνοι τοῦ εἶπαν τέσσερα καὶ κείνος κάνει πέντε.
 10 Βάζουν τὰ δυὸ στὰ χέργια του, τὰ δυὸ στὰ δυὸ τοῦ πόδια,
 τὸ πέμπτο τὸ φαρμακερὸ τὸ κάτσιν στὴν καρδιά του,
 νὰ τρέξει αἷμα καὶ νερό, νὰ λυγῶθῃ ἡ καρδιά του.
 Κε! μεῖς πολυχρονούμεν σε, τὸν πρῶτο νοικοκύρη,
 νὰ τὸν φυλάγει κιὸ Χριστὸς πάντα νὰ ζῇ καὶ νᾶναι.

48. Στους γεωργούς

- Ἦρταμε στὸν ἀφέντη μας, τὸν πρῶτο ζευγολάτη
 πῶχει βουβάλια δράκοντες κι' ἀλλέτρι: σιδερένιο,
 τὰ κάμνει τὴν ἡμέραν δου τριῶ κιλῶ χωράφι.
 τὰ κάμνει: το, τὰ σπαίρνει: το, τὰ διβολᾶν το κιδῶλα.
 5 καί μεῖς πολυχρονοῦμεν τὸν τὸν πρῶτο ζευγολάτη,
 νὰ τὸν φυλάει: κιδὸ Χριστὸς πάντα νὰ ζῇ καί νᾶναι.

49.

- Ἀκοῦς το τί σὲ μῆνυσε ἡ ἀρραβωνιαστικιά σου:
 «Νὰ πᾶς νὰ πάρεις τὸ φιλι' μὴ θρέξει: μὴ χεϊμάσει».
 — Ἐγὼ δταν θρέξει περπατῶ, κι' δταν χιονίσει τρέχω,
 κιδῶταν καταβῇ ὁ Δούναβις ὁ θάβιος μου περνᾶ τον.
 5 — Βάθιο μ', πέρνατο, νὰ σ' ἀγοράσω τσόλι,
 νὰ θάλω καί στὸ τσόλι σου φοῦντες μαργαριτένιες,
 νὰ σ' ἀρτιντήσω τὴ νταή, σαράντα πέντε φοῦχτες.
 — Ποιὸς εἶναι τὴ διαβόλου ὁ γυιός, πᾶρ τη νὰ μὴν τὴν πάρει.
 νὰ παίξουμε μὲ μαχαίριες: κιδὸποιος νικήσει ἄς πάρει.

ἀρτιντήσω = αὐξήσω

50. Ἡ μοναχοκόρη (Ἀρετὴ)

- Μνιά μάννα μνιά καλὴ μάννα μέσ τις καλὲς τις μάννες,
 ποὺ εἶχε τις ἐννιά τις γιοί, τὴν Ἀρετὴ μονάχη,
 στὰ σκότεινά τὴν ἔλουγε, νύχτα μὲ τὸ φεγγάρι,
 καί στὸ χρυσὸ αὐγερινὸ πλέκει τὰ πλόκαμά της.
 5 Ἡ ροξενιτάδες βγήκανε, πὸ μέσκα ἀπὸ τὴν Πόλη,
 φωτοῦνε καί ξαναρωτοῦν ποῦ νὰ θρουν τέτοια κόρη.
 Ἐδῶ ποὺ καταλήγουμε, ἐδῶ ἔχει τέτοια κόρη,
 ἐδῶ ἔχει τέτοια λυγερὴ ξανθὴ καί μαυρομμάτα,
 νᾶναι μὲ τὰ ξανθὰ μαλλιά καί μὲ τὰ μαῦρα μάτια.
 10 Ὅλα τὰ δέρφια δὲ στρένε κιδὸ Κωνσταντῖνος στρέγει.
 — Μανέμ', ἄς τήνε δώσουμε τὴν Ἀρετὴ στὰ ξένα.
 ποῦμαι καί γὼ πρᾶματευτής, νὰ παχύνω, νὰ κονεύω.
 Ἦρθε ὁ καϊρὸς ὁ δύστυχος, χρόνος δυστυχισμένος,
 κιδὸ πόθαναν οἱ ἐννιά γιοί κιδὸ ρρώστησε ἡ μάννα.
 15 Ἦρθε τὸ ψυχρὸ σάββατο ποὺ κλαῖν' τοὺς πεθαμένους,
 ἀρκουδιστή, γονατιστὴ στὰ μνήματα παγαίνει,
 σβῶλα τὰ μνήματα ἐκλαίγε σβῶλα παρηγοριζόνταν,
 στοῦ Κωνσταντίνου τοῦ μικροῦ παρηγοριὰ δὲν εἶχε.

- ¹Ανάθεμά σε, Κωνσταντή, καὶ μυριανάθεμά σε,
 20 ἐσὺ μέκαμες κέδωσα τὴν Ἀρετὴ στὰ ξένα.
²Ακούει τὸ μνημὲν ὁποῦ θογγᾶ, καὶ θαρυκαναστενάζει.
 —Σώπα, μαννέ μ, μὴν κλαίγεις σύ, τὴν Ἀρετὴ θὰ φέρω.
 Κάνω κιβούρι ἄλογο, τὸ σάβανό μου σέλα,
 καὶ τὰ κιθουροκάρφια μου πέταλλα στ' ἄλλο γό μου.
 25 **Τὰ κεῖ** πῆρε καὶ θρῆκεν τὴν εἰς τὸ χορὸ χορεύει,
 σαράντα γύρους ὁ χορὸς κῆ Ἀρετὴ τὸν σέρει.
 —Ἐλα, Ἀρετῇ, στὸ σπῖτι μας, ἡ μάννα μας πεθαίνει.
 Τὸ δρόμο ἔπου πήγαιναν τὴ στράτα ποὺ περπάτουν,
 κούγαν πουλιὰ νὰ κελαῖδουν, πουλιὰ γιὰ νὰ τὸ λέγουν:
 30 «Ποιὸς εἶδε νέα ζωντανὴ με νιὸ ἀποθνήσκον.»
 —Φοβοῦμαι σε κύρ Κωνσταντή, μοιιάζεις σὰν πεθαμμένος.
 —Περπάτα ἀδερφούλα μου, μὴν κούεις τὰ πουλάκια,
 πουλιὰ εἶναι ἄς κελαῖδουν, πουλιὰ εἶναι ἄς λέγουν.
Τὰ κεῖ πῆγαν καὶ χτύπησαν στὴς μάννας τῆς τὴν πόρτα.
 35 —Ποιὸς εἶναι κάτου, ποὺ θρόνισα, τὸν **κρίκελο** ποὺ παίζει;
 ἂν εἶναι ξένος νὰ διαβεῖ, δικὸς μου γάρτεi πάνω,
 κιᾶν εἶναι ὁ πικροχάροντας, γι' ἄλλο γυὸ δὲν ἔχω.
 —Δὲν εἶναι ὁ πικροχάροντας, μὲν εἶναι ἡ Ἀρετὴ σου.
 "Ὡστε νὰ δῇ τὴν Ἀρετὴ ἔσθυσε ἡ πνοὴ τῆς,
 40 κιῶστε νὰ δῇ τὸν Κωνσταντὴ ἐβγάκε ἡ ψυχὴ τῆς.

(Πρβλ. *Θρακικά* Τ. Β' σ. 397—400).

51. Ο κυνηγὸς καὶ ἡ καλογριά

- Κυνηγὸς ποὺ κυνηγοῦσε εἰς τὰ δάση μινὰ φορὰ,
 ἔτυχε νὰ συναντήσῃ μιὰ ἐρημοκκλησιὰ.
 Προχωρεῖ καὶ μπαίνει μέσα με λυπητερὴ καρδιά,
 βλέπει καὶ γονατισμένη μινὰ μικρὴ καλογριά.
 5 —Καλογραῖα μου, τῆς λέει μία χάρη σὲ ζητῶ,
 πέσμε πόσα χρόνια ἔχεις, ἔπου κατοικεῖς ἐδῶ;
 —Τρία χρόνια ἔχει τὴν ὁποῦ ἀσκητητιῶ,
 τὸ ψωμί μου εἶναι χόρτα, τὸ κρεβάτι μου παυτό,
 καὶ μινὰ πέτρα μαξιλάρι, —ἔτσι μοῦτανε γραφτό.
 —Ὡ καλόγρια, τῆς λέει, τῶνομά σου ἐπιθυμῶ,
 10 ἄς τὸ μάθω κιᾶς πεθάνω μέσ' τὸ παρεκκλήσι αὐτό.
 —Τῶνομά μου δὲ στὸ λέγω, γιὰτὶ θὰ με λυπηθῇς,
 γιὰτὶ σεῖσαι ἡ αἰτία καλογραῖα νὰ με δῇς.

- "Αχ καλόγρια τῆς λέγει, ξεῦρε πῶς σὲ ἀγαπῶ,
 ἔλα γιὰ νὰ γίνουμι ταῖρι, καὶ νὰ ζήσουμε τὰ δυό.
 15 — Πῶς τὸν ὅρκο νὰ πατήσω τὸ Θεὸ νὰ παρνηθῶ,
 πῶχει τὴν ὥρα τόσα χρόνια, ὅπου ἀσκητῶ ἐδῶ;
 — "Ἐλα πάτησε τὸν ὅρκο καὶ παντρέψου μινιὰ φορὰ,
 πάρε με τὸν κυνηγάρη, ποὺ σὲ ἀγαπῶ πιστά.
 "Ὅπου ἴδῃς δυὸ κυπαρίσσια καὶ στὴ μέση μιὰ σμυρτιά,
 20 ἐκεῖ μέσα εἶμαι θαμένος κἔλα φῶς νὰ μὲ κλαῖς.

52. Νὰ μὴν τὸ κάνει ἄλλη

- Ἡ Μάρω κάδαν στὰ ψηλὰ καὶ λιανοτραγουδοῦσε.
 Γυαλί βραστὰ στὸ χέρι της, τ' ἀκάλλη της κυττάζει.
 — "Ακάλλι μου, ἀκάλλι μου, τὸν Γιάννη δὲν τὸν πιάνει!
 Σύρε καὶ ἔλα μιὰ βραδυά, Κώστα μου παλλικάρι.
 — Φοβοῦμαι Μάρω, σκιάζομαι, φοβοῦμαι ἀπὸ τὸ Γιάννη.
 — Ὁ Γιάννης πάγει στὸ βουνό, θ' ἀργήσει γιὰ νὰ ἔρτει.
 Νὰ κι' ὁ Γιάννης ἔρχεται μὲ τὸ πλόι κυνήγι.
 σύρνει τὰ λάφια ζωντανά, τ' ἀρκούδια μερωμένα:
 — "Ανοιξε Μάρω ἀνοιξε, νὰ μπᾶσω τὸ κυνήγι.
 — Φοβοῦμαι Γιάννη μ', σκιάζομαι, φοβοῦμαι τὰ ἀρκούδια,
 μόν' πάνε τα στὴ μάννα σου, ποὺ εἶναι μαθημένη.
 Δίνει βιτσιὰ τὸ μαῦρο του, στῆς μάννας του πηγαίνει:
 — Ἡ Μάρω Κώστα πισφαλεῖ, ἡ Μάρω Κώστα ἔχει!
 Δίνει βιτσιὰ τᾶλόγου του στὸ σπίτι του πηγαίνει.
 Δίνει κλωτσιὰ τὴν πόρτα του καὶ μέσα τὴν ἐμπάζει!
 Βρίσκει τὴ Μάρω ἀγκαλιά, τὸν Κώστα σ' ἓνα στρώμα,
 καὶ τοὺς κατακοιμάτισε, στὸ μύλο καὶ τοὺς πᾶει:
 "Ἄλεσε μύλε μ', ἄλεσε κορμὶ χαριτωμένο.
 τ' ἀλεύρι θγάλε κόκκινο καὶ τὴν πασπάλ' μελάνι,
 νὰ γράψουν οἱ γραμματικοί: νὰ μὴν τὸ κάνει ἄλλη

πισφαλεῖ=ἀπιστεῖ, κορύβει